

Sanctified & Safeguarded

פרשת שלח תשע"ז

NUMBERS

Artzgal - Amesh

13 / 1-19

PARASHAS SHELACH

HASHEM spoke to Moses, saying, ² "Send forth men, if you please, and let them spy out the Land of Canaan that I give to the Children of Israel; one man each from his father's tribe shall you send, every one a leader among them." ³ Moses sent them forth from the Wilderness of Paran at HASHEM's command; they were all distinguished men; heads of the Children of Israel were they.

⁴ These are their names: For the tribe of Reuben, Shammua son of Zaccur. ⁵ For the tribe of Simeon, Shaphat son of Hori. ⁶ For the tribe of Judah, Caleb son of Jephunneh. ⁷ For the tribe of Issachar, Yigal son of Joseph. ⁸ For the tribe of Ephraim, Hoshea son of Nun. ⁹ For the tribe of Benjamin, Palti son of Raphu. ¹⁰ For the tribe of Zebulun, Gaddiel son of Sodi. ¹¹ For the tribe of Joseph for the tribe of Manasseh, Gaddi son of Susi. ¹² For the tribe of Dan, Ammiel son of Gemalli. ¹³ For the tribe of Asher, Sethur son of Michael. ¹⁴ For the tribe of Naphtali, Nahbi son of Vophsi. ¹⁵ For the tribe of Gad, Geuel son of Machi.

¹⁶ These are the names of the men whom Moses sent to spy out the Land. Moses called Hoshea son of Nun "Joshua."

2
16: Moses prays for Joshua. Moses added the letter 'to Hoshea's name, so that his name would begin with the letters of God's Name [יהוה]. The Hebrew name Yehoshua means, God save or God will save, which signifies that Moses prayed, "May God save you [Joshua] from the conspiracy of the spies" (Rashi). This intimates that even before the mission began, Moses suspected that it would end disastrously; nevertheless, he permitted them to go, because the people wanted it and God does not deny people their freedom of choice.

רח | שלח לך * עץ יהודה ועץ אפרים

3

שנה שמן פנינים - שלח לך משחת

ידוע מעשה נאה שאירע באחת מקהילות ישראל שנעשה בית הכנסת צד מהכיל את כל באי שעריה, והחליטו גבאי בית המדרש להוסיף ספסלים בבית הכנסת כדי שיוכלו כל המתפללים הפוקדים את שעריה לשבת על מקום מרווח, ואין עשו מעשה והוסיפו שורה אחת למעלה מצד מזרח בית המדרש סמוך לארון הקודש. אבל אז הגיעו המתפללים הוותיקים וטענו, שמקומם מוחזק בשורה הקרובה לארון הקודש, ואין אפשר להוסיף שורה למעלה מהם. ובאי המתפללים להתדיין עם הגבאים לפני זרה"ק בעל ערכי נחל זצל, ולאחר שעיין בדנים פסק לטובת הגבאים, ונימק את טעמו ואין המתפללים יכולים לטעון טענת חזקה על היותם קרובים לארון הקודש, מאחר וזו באים לא היוו אותם ממקומם שהיה קבוע להם תמיד, והוספת שורה למעלה אינה נחשבת לשינוי מקום כלפיהם.

והעמים את פסקו בדברי אגדה, ממה שמצינו אצל משה שנטל את משמה של שרה ונתנו ליהושע, ולכאורה היה יכול האות ה"א של יהושע לבוא בטענה שעד

עוד מסתורין בפרשה - היו"ד של יהושע. חז"ל אומרים שחיתכה הרבה שנים, מזמן שרי עד יהושע. כתוב בחז"ל, כשהקב"ה אמר לקרוא לשרי שרה, אמרה היו"ד - מה איתי? אמר הקב"ה, אל תדאגי, אתן אותך לבני בניו. כך אומרים חכמים (בראשית רבה מז א):

* אמר רבי יהושע בן קרח יו"ד שנטל הקב"ה משרי נחלק חציו לשרה וחציו לאברהם. אמר רבי שמעון בן יוחאי יו"ד שנטל הקב"ה משרי היה טס ופורח לפני כיסאו של הקב"ה, אמר לפניו: רבונו של עולם בשביל שאני קשה שבאותיות הוצאתי משרה הצדקת? אמר לו הקב"ה: לשעבר היית משמה של נקמה ובסופן של אותיות עכשיו אני נותנת בשמו של זכר ובראשן של אותיות שנאמר ויקרא משה להושע בן נון יהושע. אמר רבי מנא לשעבר היתה שרי לעצמה עכשיו תהא ויהא שרה לכל באי העולם.

צריך להבין את הקשר בין שרי ליהושע, ואת משמעות הוספת היו"ד ליהושע. הלא ודאי אין זה מקרי שהאות יו"ד של שרי עוברת ליהושע. בנוסף יש לשאול, אם יו"ד זו כל כך גדולה, למה אצל שרי צריך להחליף אותה בה"א? חכמים אומרים לנו בנוסף שמשמעות יו"ד זו היא "יה יושעך מעצת מרגלים" (סוטה לד ב), משמע שעצם יו"ד זו נתנה בנשמת יהושע את הכוח להינצל מעצת מרגלים. וצריך להבין מה הקשר בין שרי, שהיא המקור לאות זו, ובין ההצלה מעצת מרגלים.

עכשיו היה האות הראשונה בשמו, ומעכשיו נתן את היו"ד לפניו הריהו מאבד את מקומו הראשון. אלא מכאן ראינו, שהוספה שמוסיפים לפני הראשון בלי להזיזו מן מקומו אין בכך סיבה לבוא בטענה שמאבד ממנו את ראשונותו, והצדק איפוא הוא עם הגבאים שיכולים להוסיף שורה לפני השורה הראשונה שהיתה עד היום.

והלימוד מזה על דרך המוסר, שכל אחד יש לו מקומו תפקידו ותכליתו בעולם, ואין שום אדם יכול להפריעו, ואין אחד נוגע במה שמוכן לחיבירו כמלא נימה, וממילא מה אכפת לו שחברו הקדימו לשבת למעלה הימנו ומתכבד יותר ממנו, כי הוא במקומו עומד.

4
ואפשר להסביר זה עפ"י המבואר בסנהדרין (ק"ו א) וכן במדרשים. דיו"ד הניטל משם שרי, אחר שנוי השם לשרה, הי טוען על עקדתו מתורה, עד שבא משה והוסיף יו"ד לשם הושע ונשתנה שמו ליהושע בתוספת יו"ד, ובה הושב להו"ד שנאבדה משם שרי. והנה עדיין קשה, כי אעפ"י שאת היו"ד מצא משה מקור להוסיף, והוא הנוסף לשם הושע, אבל איפה מצא להוסיף בו נקודות? כי היו"ד בשם שרי יבא בלא נקוד כלל. היו"ד שבשם יהושע בא מנוקד בש"א בשתי נקודות, וכידוע בא מספר הנקודות בתורה מזויק ומצומצם, לא פחות ולא יותר, ואיפא מצא להוסיף שתי נקודות להו"ד - לכן קמץ אותו מן הבית שבמלת בו, ותחת הטגול קבע חיר"ק, ונשאר בן בחיר"ק. והנה אעפ"י שבאור זה הוא דק ובלתי רגיל, אך למרבה הפלא על הנקוד המצויין הוה, ראינו הוא לקבלו.

Shvilei Pinches

Parshas Shelach

The spies were of the opinion that the only place that they could occupy themselves with Torah study and properly serve Hashem was in the desert wilderness. Due to the provision of daily "Mahn" from heaven, they did not need to concern themselves with matters of this world. In Eretz Yisroel, however, the "Mahn" would cease to fall, and they would have to work their fields and vineyards and occupy themselves with earthly pursuits; this would surely interfere with their Torah study and service of Hashem. Thus, they attempted to prevent Yisroel from entering Eretz Yisroel.

Unfortunately, the spies erred in their judgment. What HKB"H truly desires is that we occupy ourselves with worldly pursuits while dedicating all of our efforts to sanctifying and serving only Hashem. The simple proof of the matter can be seen in the fact that man was created with a physical body derived from the dust and earth and elements of this world. Only afterwards did HKB"H breathe a living soul from the spiritual world into his nostrils. As it is written (Bereishis 2, 7): וַיִּצְרָה אֱלֹהִים אֶת הָאָדָם עִמְרָן מִן הָאָדָמָה, וַיִּפְחֶה בְּנֹסְרָיו אֶת רוּחַ חַיִּים וַיְהִי הָאָדָם לְנֶפֶשׁ חַיָּה — and Hashem G-d formed the man of dust from the earth and he blew into his nostrils the soul of life; and man became a living thing.

This process served as an indication to mankind that we are to serve Hashem as a body in conjunction with a soul — to align the physical needs of this world with concerns of the World to Come which nourish the soul. It was for this reason that HKB"H brought Yisroel to Eretz Yisroel, a land flowing with milk and honey, so that they would engage in matters of this world dedicated solely to the service of the One Above.

This lesson is also inherent in the name י"ה, "Yud-keh" (pronounced Koh). As we have learned in the Gemoreh (Menoches 29:) regarding the passuk (Yeshayah 26, 4): בְּטוֹב ה' בָּדוּ

Trust in Hashem forever, for in "Koh," Hashem, is the strength of the worlds. The Gemoreh teaches us that HKB"H formed the two worlds by means of the name Koh, י"ה; the World to Come was created with the letter "yud" and this world was created with the letter "heh." Thus, the name Koh, composed of the letters "yud" and "heh," alludes to the fact that man must strive to align these two worlds — this world with the World to Come. This is accomplished by always having in mind that whatever we do in this world is devoted solely to the purpose of serving Hashem.

This, in fact, is the meaning of the verse (Tekillim 116, 17): לֹא הַמֵּתִים יִהְיֶה וְלֹא כָל — Neither can the dead praise "Koh" nor all who descend into silence. In other words, the wicked — who are referred to as dead even while alive — do not unify the elements of the name Koh. For, if they are not occupied at all with matters of the World to Come, i.e. Torah and mitzvot, they most certainly are not devoting their mundane, worldly activities to the sanctification of Heaven. Yet: וַיִּתְּנוּ בְרַךְ י"ה מֵעַתָּה וְעַד עוֹלָם — we will bless "Koh" from now until eternity, HalleluKoh. By dedicating all of our activities in this world to the glorification and sanctification of Heaven, we fulfill this divine purpose.

We can now comprehend why Moshe specifically employed the name Koh while praying on Yehoshua's behalf. As mentioned above, the spies mistakenly believed that it was impossible to serve Hashem properly while occupied with mundane, worldly matters; consequently, they wished to remain in the wilderness where the provision of the "Mahn" freed them of the concern for worldly matters. In response, Moshe beseeched Hashem on his behalf: — May Koh save you from the plot of the spies.

In other words, may the name "Koh," "Yud-keh," — which teaches us to align matters of this world with the World to Come — may He save you and shield you from the erroneous reasoning of the spies and their reluctance to enter Eretz Yisroel. This is the gist of the fascinating insight provided by Rav Yssrocher Dov of Belz, zy"א.

would not be able to serve Hashem properly. The name "Koh," however, uniting the "yud" representing "chochmah" with the "heh" with which this world was created — constitutes a rebuttal to the spies' argument. For, this holy name clearly indicates that it is HKB"H's will that all worldly pursuits be elevated for the sake of Heaven. Therefore, Moshe prayed: — may "Koh" save you from the plot of the spies.

This fits in beautifully with the fact that Eretz Yisroel contains ten levels of sanctity. We have learned in the Mishnah (Keilim 1, 6): עֶשְׂרֵי קְדוּשׁוֹת הָאָרֶץ — there are ten categories of sanctity (kedushah). Seeing as the "Mahn" ceased to descend from heaven when Yisroel entered Eretz Yisroel, the people were forced to work the land. As is His way, HKB"H set

ולכן פירש השפ"א דלאחר חטא המרגלים ניתן להם ג' מצות: חלה במקום המן, נסכים במקום הבאר, וציצית במקום ענני כבוד. ופירוש בזה המהר"י, דבאר בשם י"ה — דעיקר רצה הקב"ה לחבר את עוה"ז עם העוה"ב, לחבר הגוף עם הנשמה וגשמיות עם הרוחניות, ורצה שיכנסו לא"י ולעבוד בצרכי הגוף ולעלותו לנשמה — וזהו עיקר בחלה שנאמר בה ויהי באכלם מלחם הארץ תרימו תרומה לה' (להלן טו, יט) — דדוקא ע"י העלאת עניני הגוף לה' ע"י תתעלו בעניני הנשמה, עכת"ר.

מכאן אנו נבנסים לפרשה שלנו, חטא המרגלים. האר"ז"ל (עץ חיים שער לב פרק א) מלמד אותנו שדור המדבר היה דור של הארת לאה, דור שעניינו התורה, האלהות כפי שהיא במרומים. לדור המדבר לא היה שום מגע עם העולם הזה. לא בהשתדלות, לא במלחמה עם האויבים, לא בעשייה, "ה' ילחם לכם ואתם תחששו" (שמות יד יד). "לא ניתנה תורה אלא לאוכלי המן" (מכילתא בשלח ולא נחם). כדי לקבל

דור המדבר היה דור של הארה גבוהה מאוד. אבל, כידוע, הארה גבוהה מאוד לא יכולה להתלבש בעולמות יחרי חטא אדם הראשון, בזמן שהעולמות מנותקים ממקורם. לכן, לפני שהקב"ה נתן תורה לישראל, שזו הארה הגבוהה ביותר — הוא הכשיר את ישראל בכך שפסקה זוהמתן (שבת קמו א), ותוקן חטא אדם הראשון, רק אז ניתנה התורה לישראל. ומשך התכנית היה אמור להיות "אחד עשר יום מחרב" (דברים א ב), תוך אחד עשר יום (כנגד י"א סממני הקטורת, המשביתים את כל הקליפות שבעולם הזה, שהוא סוד ההליכה במדבר, כמו שכתבנו בפרשת במדבר ע"ן שם) עוברים "דרך הר שיעיר" (שם), עשוי, מכריתים את זרעו של עמלק, ומיד נבנסים לארץ, לגאולה השלמה. והנה קרה השבר — חטא העגל. חטא העגל אינו מצביע על חוסר שייכות לתורה, אלא על היעדר יכולת לגלות את האלהות בעולם הזה. העגל, כידוע לפי חלק מהפרשנים (ראה כוזרי א צו), היה בחינת "הקליפה שקדמה לפר"י" (יבכר"הו של עולם ברישא חשוכא והדר נהיא" שבת עז ב), הכוסר לפני שמשא רכנו ירד עם עניין

יהושע וכלב - בני לאה ובני רחל

אם כן, אנו רואים שיהושע וכלב הם שתי דמויות שונות לגמרי, ועם זאת, ודאי שיש ביניהם חיבור מיוחד. למעשה, דווקא העובדה שהם שונים זה מזה, ומתחברים ביחד, זה עצמו מעיד על העומק הגדול שטמון בשתי דמויות אלו. והנה, כשאנו באים להעמיק פנימה יותר, ולהתבונן בפנימיות הפרשה, ובפנימיות עניין יהושע וכלב, אנו רואים שכלב הוא מבני בניה של לאה, ויהושע מבני בניה של רחל. זה סוד גדול ועצום. כפי שנראה בהמשך, עצם עניין חטא המרגלים, נובע מהנתק שבין האור של לאה, עלמא דאתכסיא, ובין האור של רחל, עלמא דאתגליא. דור המדבר איננו מסוגל לאחד בין שתי בחינות אלו, והיינו שהוא בעצמותו שייך לבחינת לאה, ואיננו מסוגל להושייך לבחינת רחל, שהיא סוד ארץ ישראל (כפי שהתבאר בפרשה הקודמת). והנה, שתי הדמויות הגדולות שאינן מיטנפות בחטא זה, ואינן נפגמות בו, הן יהושע וכלב. ואנו רואים שאחד מהם הוא מבני בניה של לאה, והאחד מבני בניה של רחל, והם מתחברים יחדיו כזוג. הווה אומר - ניצב לפנינו הקשר הקדום והעמוק בין רחל ללאה, בין יוסף ליהודה. כבר בספר בראשית ראינו את עומק הקשר הזה. אנו יודעים שכל הגאולה של ישראל תלויה בחיבור בין עץ יוסף לעץ אפרים, בין בניה של רחל ובין בניה של לאה. כפי שנראה בחטא המרגלים ובחטא המעפילים - כל השבר הגדול מתחיל מהקרע בין רחל ללאה, בין עץ יהודה לעץ אפרים, וכל הרפואה והגאולה תלויה באיחודם. אם כן, בחיבור יהושע וכלב מתנוצצת הבחינה העתידית של איחוד עץ יהודה ועץ אפרים, אור הגאולה השלמה.

רעה	שמך	פרשת שלח	המוב
-----	-----	----------	------

ברש"י התפלל עליו י"ה ישיעך מעצת מרגלים עכ"ל. ולכאורה למה בחר משה דווקא להתפלל בשם י"ה, כמו"כ ה' יכול להוסיף שם א-ל לשם הושע בסוף, ולא ה' צריך ליקח אות יו"ד משם שרה והתרעם היו"ד להקב"ה, כמו שהביא מירושלמי ומהמדרש פ' וארא.

ונראה ע"פ דברי האדמו"ר מהר"ד מבלוז דכתב, דענין חטא המרגלים ה' ולא רצו לבוא לא"י כי יאבדו מצבם הרמה ומדרגתם הנשגבה שבמדבר, ששם אוכלים מן ושזיתים מבארה של מרים ומתנהלים ע"י ענני כבוד, משא"כ בא"י יהיו צריכים לעבוד בגשמיות, וכן איתא בתירושי הר"ם שהמשיל המרגלים לחתנים שנשלמו ימי "הקעסט" שהוכטח להם ע"י חותנם וצריכים הם לעזוב הביהמ"ד ולהתחיל לעסוק בפרנסה המפרכת, וקשה זה להם מאד;

ויאמרו אליו איה שרה אשתך ויאמר הנה באהל

ואי לא מסתפינא, הייתי אומר לפי זה בביאור הפסוק (י"ח, ט') ויאמרו לו איה שרה אשתך ויאמר הנה באהל. שהמלאכים חפשו את עקרת הבית שצריכה היתה להמצא ליד אברהם לסייעו בהכנסת האורחים. איה שרה אשתך. "איה", פי' הרי הו"ד נתחלפה בה"א, כבר נקרא שמה שרה, אם כן היכן היא? ויאמר "הנה באהל". האוהל הוא אוהל התורה (כנאמר אצל יעקב "יושב אהלים"). מכיון שיצחק עדיין לא נולד ועדיין לא נתבשרה שרה שעתיד יצחק להוולד מסנה, עדיין עסוקה היתה כל היום בקדושה ובעסק התורה, בגילוי רוח הקודש. זה שנאמר... "האהלה שרה אמר" ואמרו חז"ל שהיו בו ג' דברים אלו: ענו, נר דולק מלרב שבת עד ערב וברכה בעיטה. כלם כנגד אהל מועד משכן ה', הענון שהיה על המשכן, הנר המערבי שבמנוחה שדלק מערב עד ערב וברכה בעיטה כנגד הנס שנעשה בלחם הפנים, היותו תמיד "לחם חם" כביום הנתנו!

בזה יובן מדוע התפקיד היחיד שהוטל על שרה בהכנסת האורחים היה "לושי ועשי עוגות". כי זה היה כחה להשרות ברכה בעיטה, על ידי הפרשת חלה שדינו דווקא באשה, כמו שאמרו חז"ל (תנחומא נח, א): היא קלקלה חלתו של עולם לכן עליה להפריש חלה לתקן חטאה.

לכן הקפיד לומר "לושי", דהיינו עשיית העיטה, שהיא המחייבת בחלה את זה הטל על שרה. אבל שאר הדברים עשה בעצמו או על ידי שליח אחר, כי שרה היתה "באוהל" עסוקה בעולמות עליונים, בהשגת מעלת הנבואה.

בזה גם יובן מדוע הו"ד שגמרה תפקידה אצל שרה נכסרה ליהושע. שהרי עליו נאמר... לא ימיש מתוך האוהל, עברה הו"ד מאוהל שרה לאוהל התורה אותו העמיד יהושע, בהיות הו"ד על שמו שוב לא ימיש מתוך האוהל.

תקנתה של הו"ד ונלקחה משרי

עכשיו יובן על מה התערמה הו"ד, שהרי בה התגלמה מעלתה הרוחנית של שרה, ונטילתה מהווה פגם ברוחניות, ירידה והשפלה. על זה התערמה.

אמר לה הקב"ה אני משיבך לגדולתך ביהושע. עד עתה שמו הושע. ה"א בראש שמו. כח הישועה הגנוז בשמו מכח ההתערותא דלתתא, העולם הזה. מכאן ואילך בהנתן הו"ד בראש שמו שמשמעותו יהי יושיעך, הישועה מכח התערותא דלעילא, ישועה המאחדת את הכח האלקי עם כחו של יהושע, בזה חזרה הו"ד למעלתה הראשונית כמו שהיתה בשרה טרם הנטלה ממנה. בזה באה על תיקונה.

צד משהת ועתה יגדל נא כח ה' שמן קאמין

ואיתא במדרש (במד"ד יח כא) שאות יו"ד זה שניתן ליהושע היה האות שניטל משרה שנקראה שרי והקב"ה החליף שמה לשרה, והיו"ד שניטל מן שרה קרא תגר, עד שבא יהושע והוסיף לו משה יו"ד, לומר י"ה יושיעך מעצת המרגלים. וצריך להבין מה ענין אות יו"ד זה שניטל משרה, לתפילתו של משה על יהושע להינצל מעצת המרגלים, ובוודאי שאין כאן השוואה נאה בעלמא.

והנראה בזה, שכאשר עמד משה רבנו ע"ה לשלוח את יהושע לתור את הארץ ולהכין אותו להיות מנהיג ישראל שיכניס את העם לארץ ישראל, התכוון עכשיו ללמדו יסוד גדול ועצום הנחוץ במאוד מאוד להנהגת הכלל. דהנה כשהחליף הקב"ה את שמה של שרי אומר הכתוב

(בראשית יז טו) לא תקרא את שמה שרי כי שרה שמה, ופירש רש"י, לא תקרא את שמה שרי - דמשמע שרי לי ולא לאחרים, כי שרה סתם שמה, שתהא שרה על כל והרמז בזה על דרך העבודה, שמתחילה היתה שרי שולטת רק על עצמה בלבד ועל משקל אומנם ז"ל (קהלת רבה ה א) צדיקים לבם ברשותם, ואחרי שהושלמה במידה זו להיות שולטת על לבה לגמרי, באופן שכל מחשבותיה ומעשיה היו אך ורק לרצונו ית' * בלא שום נגיעה עצמית, אז זכתה להתעלות למדרגה גבוהה יותר להיות שרה ושולטת על כל העולם כולו.

ולזה התכוון משה רבנו בנוטל את האות יו"ד משמה של שרה ונתנה ליהושע, כדי שילמד ממנה דרך ישראל, שכמו שלא עלתה שרה אמנו לגדולה עד שזכתה להיות

מושלת על עצמה שלטון מוחלט בלא שום חשבונות עצמיות כלל, כך עליו לראות בשעה זו שהוא עומד לעלות לגדולה להנהיג את עדת צאן ישראל קדושים, הנה חובתו היא לאחוז בעבודה רבה להיות שר ומנהיג על מעשיו שלו וישלוט על עצמו שליטה גמורה ומוחלטת ללא שום דופי, באופן שכל מעשיו ומחשבותיו יהיו משעובדים אך ורק לרצון הבורא ית', והיו לא יתערבו בהם שום מחשבת פסול של נגיעה עצמית, ואז יהיה ראוי ומוכשר להתעלות על גפי מרומי קרת הנהגת הדור כולו.

ונתן לו הזדמנות לבחון את עצמו היכן הוא עומד ושלחו עם סיעת המרגלים, כדי שיוכל להתבונן בכך מהי החובה והאחריות המוטלת על כתפיו, להתנכר ממחשבות רשע של אותם אנשים חטאים ולהתבדל מהם ולא ללכת אחר עצתם הרעה שכולה נגיעות וחשבונות של כבוד ושררה, וכאשר יעמוד בניסיון כהוגן, אזי יהיה ראוי ומוכשר להתעטר בעטרת תפארת הנהגת הדור לקרבם ולייחד את לבם לאביהם שבשמים. ובוה יובן על נכון מה שלגלגו עליו על האות יו"ד שהוסיף משה לשמו ופירוש הערוך הנ"ל, כי נתכוונו לטעון לו שלפי שהוסיפו לו יו"ד לרמז לו שעתיד להנהיג את הדור ולהכניסם לארץ, לכן יש לו נגיעה בזה ולכן חפץ הוא ומבקש להיכנס לארץ.

המרגלים דברו לגרמייהו עיטא בישא וחמרונם וטעותם של שאר המרגלים היה בנקודה זו, שלא שלטו על עצמם להתעלות מעל נגיעותיהם האישיות, ובגלל

הדבר הזה נתפתו לדבר סרה על ארץ חמדתנו ונעשנו כמיתה משונה ונשארנו לדיראון עולם, וכדאיתא מפורש בזוהר הק'

The spies sent to the land of Israel are described by the Torah as great men. Rashi explains אנשים as referring to people of stature, which indeed they were, until they sinned. Ramban explains that they are listed in descending order, the more prominent ones being mentioned first. Thus, four of the spies are determined as being greater than Yehoshua. Forty days later these people became the great sinners of Israel. They caused the nation to reject the land of Israel and to rebel against Moshe. They even doubted God's Omnipotence as seen from their assessment of the feasibility of conquering the land of Canaan. We cannot go up against them for they are stronger than us. This statement of theirs refers to the Almighty (Bamidbar 13:31 see Rashi there). How did these great leaders of Israel fall so quickly? What was their motive for denying and rebelling against everything holy and dear to Israel?

* Mesilas Yes'harim points out the reason for their actions:

It was [their craving for honor] which [according to Chuzal] caused the spies to slander the land of Israel, and thereby to bring the death penalty upon themselves and upon their entire generation. For they were afraid that they would be deprived of their rank upon entering the land of Israel, in that others would be appointed in their stead (Mesilas Yes'harim 11).

~ Chaza' have shown us how the desire for kavod took some of the greatest men in Israel and drove them into an abyss of no return. And what honor did they crave? The honor of being שר חמשים, leader in charge of fifty people (see Baal HaTurim). Can the fear of losing the status of a low-ranking official cause a sin of such magnitude?

The explanation is that when a person is caught up in the headlong rush for honor, he does not and cannot assess the goal to which he is heading nor the good that he is trampling upon. For the sake of the 'big' position of שר חמשים, they were willing to kill all of Israel.

שיחות מאמר פב מוסר שנה

ובאמת יש לתמוה אין הותר להלל הנשיא לזלזל בכבוד הותרו כל כך, והרי אמרו (ב"מ ל א) זקן ואינה לפי כבודו פטור. ואין לומר כי נהג הלל לפנים משורת הדין, שהרי דעת הרא"ש (שם ס"א) שמכיון שפטרה התורה את הזקן, אין לו לזלזל בכבודו, ואיסורא הוא, שמזלזל בכבוד התורה במקום שאינו חייב ועל כרחק צ"ל שידע הלל שאם לא יהיה לבן טובים זה עבד לרוץ לפניו עלול הוא לבא לידי פיקוח נפש. רואים אנו א"כ עד היכן מגיע טירוף של האדם אחר הכבוד, עד כדי סכנת נפשות.

והרי ירבעם בן נבט אף הוא איבד את חיינו הנצחיים בגלל הרדיפה אחר הכבוד, והרי אין לך טירוף הדעת גדול מזה, הקב"ה אומר לו "חזור בך ואני ואתה ובן ישי נטייל בגן עדן", וא"כ בהישג ידו המצב הנפלא ביותר בבריאה, ומשמע שהיה ירבעם ראוי והגון לכך, והוא בשל חשבון של "מי בראש" מסרב ואומר: "אי הכי לא בעינא", מוטב לו לרדת לבאר שחת מלראות את עצמו פחות מזולתו, וכמו שכתב המסילת ישרים.

* והנה מהלשון "אני ואתה ובן ישי" משמע שהיה ירבעם בראש, וא"כ מה שאל מל בראש. אלא שמרוב להיטותו לכבוד לא היה לו די בזה, אלא היה חפץ לשמוע באזניו מפורש כי הוא יהיה בראש, וזו היתה שאלתו "מי בראש". ועל ידי שאלה זו נתקטן ירבעם, כי "הרודף אחר הכבוד הכבוד בורח ממנו" (על עירובין י"ב ב תנחומא ויקרא אות ג, ומס" פכ"ג) והשיב לו הקב"ה: "בן ישי בראש", ומתוך כך הגיע לידי טירוף הדעת ואמר אי הכי לא בעינא.

ואמנם מעשים בכל יום שמאבד אדם טובה הרבה בגלל ה"כבוד", והוא המפסיד העיקרי לבן הישיבה מלעלות במעלות התורה, כי פעמים הוא נמוג מלשאלו מחברו את הדבר הקשה עליו שמה יתמעט כבודו, ופעמים הוא חושש לבקש את חברו ללמוד עמו בחברותא כי אינו לפי כבודו, וכך הוא מפסיד "נצחיות" בגלל חשבונות הבל של כבוד ובושה.

וכל אינון הנטלן מלייהו, נכולם זכאים ונשיאי ישראל היו, ונטלו לעצמם עצה רעה, כי אמרו, אם יכנסו בני ישראל לארץ הרי יעבירו אותנו מלהיות עוד נשיאים וימנה משה נשיאים אחרים, כי אנו זכינו להיות נשיאים רק במדבר ולא בארץ ישראל, ולפי שנטלו עצה רעה לטובת עצמם מתו הב וכל אותם שקבלו ושמעו את דבריהם] ע"כ. הרי לנו, שהנגיעה האישית שרצו להישאר במעמדם כנשיאי העם, העבירם על דעתם ועל דעת קונם, ולבסוף יצאו קרח מכאן ומכאן ונאבדו מן העולם לגמרי.

וכזאת מצאנו גם בדורות המאוחרים יותר שהמנהיג שלא הצליח להתרומם מנגיעותיו האישיות בכל הנוגע להנהגת הכלל, נפל לבסוף מאיגרא רמא לכירא עמיקתא, כמו שאנו רואים אצל ירבעם בן נבט שאיבד את חלקו בחלם הבא, מפני נגיעה של כבוד, כדאיא בגמרא (שם קב.) שלאחר שחטא ירבעם בעוונותיו הרבים שחטא והחטיא את הרבים, תפשו הקב"ה לירבעם בכבודו, ואמר לו חזור בך ואני ואתה ובן ישי נטייל בגן עדן, אמר לו מי בראש, בן ישי בראש, אי הכי לא בעינא, ע"כ. ולמדנו מוסר השכל את חומר המידה הרעה הלזו, שהרי ירבעם זה חטא בחטאים נוראים עד למאוד, ופתח לו הקב"ה פתח לשוב בתשובה שלימה, ויזכות על ידי כך לשכר גבוה לאין ערוך, ומשום כבוד מדומה של מי בראש לא רצה לנצל את ההזדמנות שנקרתה לידו, והעדיף ליפול לגיהנום.

מלך על מקדו

ולא רק מנהיגי ישראל צריכים להתעלות מעל לרגשותיהם העצמיות ולסלק מעמם הנגיעות והחשבונות, אלא כל איש ישראל באשר הוא עומד מוטלת עליו חובה וזכות לידע את יקרת זו המדרגה שיתעלה מעל הנגיעות העצמיות שלו ולא יכלכל את מעשיו לפי ההרגשים ונטיות הלב החומריות, אלא יהיה שולט על עצמו שליטה חזקה ויהיה כל מעשיו ודיבוריו בדעה והשכל כדת של תורה.

ומעין זה מצינו שאמרו חז"ל בגמרא (סנהדרין כ:.) על שלמה המלך ע"ה, אמר ריש לקיש בתחילה מלך שלמה על העליונים ולבסוף מלך על התחתונים, ולבסוף לא מלך אלא על ישראל, ולבסוף לא מלך אלא על ירושלים, ולבסוף לא מלך אלא על מטתו, ולבסוף לא מלך אלא על מקלו, עיי"ש. ולתאורה מה מלכות היא זו להיקרא מלך על מקלו, ומה גם לעומת

תוקף הפארתו מלכתו האדירה שמקדם. אך כי זה היה כיוון הרב של מלך ישראל, שבעוצם כיוושו המופלגה לא נתן לרגשות ההשפלה לשלוט עליו ולפגום את מהותו ואצילותו, אלא גם לאחר שהורחק מארמון מלכותו ונשאר בידד ועוזב יחיד בעולמו, התהלך הלאה בנינוני המלכות ולא שינה את דרכיו והתנהגותו כמלוא נימה.

29

ומאחר וכל אדם עלול להיכשל בזה, על כן הכרחי גמור הוא לכל מי שנדרש להחליט בדבר מה, להתבונן בשיקול דעת מרובה אם לא מעורבת בדעתו מחשבה הנובעת מרדיפת הכבוד וממדת הגאווה, מפני שמחשבות מעין אלו עלולות לעוות את דרכו ולהרחיקו מן האושר האמיתי המיועד לו.

נחתום בדברי הגר"ש רזובסקי זצ"ל (מתוך מכתבו, זכרון שמואל פניני דעת אות יט עמ' תקצא) אודות דברי המדרש בענין המרגלים (ראה תנחומא שלח ז) 'אנשים גדולים היו אלא שעשו עצמם כסילים': 'חובה על האדם לעמוד תמיד תחת ביקורת עצמית, ללמוד להכיר את עצמו את רצונותיו ואת נטיות ליבו, לעמוד תמיד על המשמר לכוון אותם באפיק הרצוי. וכשאדם חדל מלעמוד תחת ביקורת עצמית, כשחדל מלשקול את מעשיו עד כמה שידו מגעת, אז מבלי משים משתלטים עליו יצרי ליבו והוא עלול לרדת מרום דרגתו עד דרגת כסיל ממש'.

'אנשים גדולים היו אלא שעשו עצמם כסילים', זאת הברירה העומדת בפני כל אדם, כל אחד לפי ערכו הוא. מצד אחד כל אחד ואחד יש לו בחינת 'אנשים גדולים היו' שלו, כל אחד יש לו נקודת הגדלות שלו, ובהכרח רצונית במחשבה רצינית ובמאמץ רציני הוא יכול לעמוד על הגובה, להתעלות ולעלות אחרים אתו. מצד שני, מבלי מאמץ רציני, מבלי מחשבה רצינית, מבלי בקורת עצמית, הוא עלול להחפך לכסיל וטיפש, המאבד את עולמו ובאבדו סוחב גם את הסובבים אותו. נתאמץ כולנו לשמור על נקודת הגובה שלנו'.

30

המסילות ישרים מוסיף, **שרדיפת הכבוד מכבידה מאד על חיי האדם**, "כי זולי רדיפת הכבוד כבר היה האדם מתרצה לאכול מה שיוכל, ללבוש מה שיכסה ערותו, ולשכון בבית שתסתירהו מן הפגעים, והיתה פרנסתו קלה עליו ולא היה צריך להתניגע להעשיר כלל, אלא שלבלתי ראות עצמו שפל ופחות מרעיו, מכניס עצמו בעובי הקורה הזאת ואין קץ לכל עמלו".

שייך שיש אצל אנשים מושגים שצריכים להחליף רהיטים כל כמה שנים - גם כשהם נראים כמעט פחדשים, להחליף את המכונית בתדירות וכדו', ולצורך כך הם עובדים יומם ולילה עד כלות הכוחות כדי לממן זאת. או אחרים שזה לא לפי כבודם לעשות חתונה במקום פשוט והם נכנסים לחובות מעיקים כדי לעשות חתונה מפוארת. וכי זו חשיבות? זה שיגעון של בני אדם!

31

א. טכניקות
למדנו כי שליטה עצמית משמעותה השלטה השכל על הרצון. כל פעם שאדם הצליח להתגבר על באויותיו - יכולת השליטה העצמית שלו תגבר, משום שבנסייון הבא הוא יאמר לעצמו: הרי הצלחתי בפעם שעברו להתגבר, ומדוע שלא אצליח עכשיו.

6

כדי להצליח לעמוד בנסייונות נציע מספר טכניקות:
א. בחירת נסייונות קלים (אשר אנו מסוגלים לעמוד בהם), ולאט לאט להגדיל את הנסיון ולהוכיח לעצמינו כי אנו מסוגלים להתגבר עליהם.
ב. חשוב מאוד לחלק את המטרה הסופית למטרות ביניים סבירות, באופן שהאדם יאמין שיוכל להתגבר עליהם כיאריה.
ג. גם ההלכה מסייעת בידניו להתאפק, לעצור לרגע וכדו'. כך הדבר בדעי השכמת הבוקר, בבדיקות, במעבר בין חול לשבת, ובוודאי בהלכות שבת המחייבות איפוק עקב איסורים הנובעים ממצוות "לא תעשה". כן הדבר גם באיסורי מאכלות אסורות, ועוד.

27

מתנת ומשה היה רועה **חיים** **רפג**

בלי רועה, בלי מנהיג לא יודעים את הדרך אשר ילכו בה, בלי מנהיג מתבלבלים. חייב להיות לפנייהם איש למופת ודוגמא, חייב להיות מישהו שאפשר לשאול ולהתייעץ עמו - "ולא תהיה עדת ה' כצאן אשר אין להם רועה!" ומשה רבינו טוען כי הוא לא מוצא מישהו מתאים - "יפקוד ה'", רק אתה רבשייע יכול לדעת מי זה.

"ויאמר ה' אל משה קח לך את יהושע בן נון" - האם היה אדם שמשו רבינו הכיר אותו יותר טוב מאשר את יהושע בן נון, שעליו התורה מעידה (שמות לג, יא) "נער לא ימיש מתוך האהלי"? עכ"ז הוא לא הבחין בו את מה שרבשייע ראה בו! והקב"ה אומר לו: "קח לך את יהושע בן נון, איש אשר רוח בו, וסמכת את ידך עליו". הסבא זצ"ל מנובהרדוק בפרו "מדרגת האדם" (מאמר תקון המדות, פי"ג) מבאר כדלהלן: הקב"ה אמר למשה רבינו - אתה מחפש למנהיג איש שהוא בבחינת "אלקי הרוחות לכל בשר", איש שהוא יהיה איש על העדה וכו', איש שיודע רוח כל או"א ותכונתו וטבעו ומדותיו וכל הטעויות שלו ולפתור שאלותיו לפי רוחו ודעתו ודרך שכלו, אדם שיודע לסדר לכל אחד כפי חלקו המיוחד לו ויתן לו עצות ותחבולות וישתתף עמו לעיין בו ולהעלות ארוכה לכל מדויו - על אדם כזה אתה שואל ממני ואומר "יפקוד ה' אלקי הרוחות" וכו', כי אני יודע למצוא איש כזה שהוא ראוי להיות מנהיג העם? אומר אני לך

* אין אתה יודע את הסוד! הסוד הוא "איש אשר רוח בו" - לא צריכים "רוחות לכל בשר", ורק צריכים "רוח בו"! דהיינו שיש בו רוח להיות מנהיג על עצמו, הוא בודק את עצמו ומושל ושולט על עצמו ועל מדותיו. איש שהוא מושל ברוחו ועוצר בנפשו, אדם שהוא מנהיג על עצמו, הוא זה הראוי להיות מנהיג גייכ על הציבור. כי בהיות רוחו כ"כ חזקה עד שיכול למשול על טבעו ומדותיו, ולפתור לעצמו כל שאלותיו ותביעותיו על-פי החשקפה האמיתית, ואינו מפחד מכל הרוחות שבעולם - אדם כזה מסוגל להנהיג את הציבור ולחנכם כל אחד חינוכו המיוחד לו לפי דרגתו ומהותו! אם אתה רואה איש כיהושע בן נון, שאנתה רואה ויודע שהוא "איש אשר רוח בו" - הוא זה שיכול להנהיג את כלל ישראל. יהושע בן נון שעליו אומרים חז"ל (במדבר כא, יז) שהוא היה מסדר את הספסלים באהלו של משרעה ופורס את המחצלות - הוא הייחיד אשר רוח בו", כי הוא היה יכול לעצור ברוחו, הוא היה אדם המוכן לעשות כל מה שדרוש אל הדבר, לבלתי פנות לבו להשגיח על כבודו לגמרי!

וזה הסוד גילה לו הקב"ה, כי הכל תלוי ביכולת למשול על עצמו, ולכן בחר ביהושע להיות מנהיג כי הוא יוכל לפעול עליהם - "קח לך את יהושע בן נון איש אשר רוח בו"

28

קסה **שערי דרך / פרשת שלח**

נכבדה ממעלותיו של יהושע, ומכיון שראוה משה שיש בו מידה זו ברכו שינצל מעצת מרגלים.

הכבוד דוחק את לב האדם יותר מכל התשוקות ומתוך כך למדנו כי האדם יכול להפסיד את כל עולמו בשל מידת הגאווה, ועולמו! אין אלו דווקא עיני נשיאות, אלא כל אחד במקומו יכול לעיתים למנוע מעצמו אושר והצלחה, רק בשל מדת הגאווה שיש בו, כי דעתו אינה נוטה אחרי המועיל והרצוי כי אם אחר היפה והמקובל בעיני אחרים.

ג. עשיית סייגים

מסופר על בעל עגלה שהלך ללמוד את המקצוע אצל עגלון והיק. כשניגש למבחן שאל אותו הבוחן: "אמור לי, אם תגיע ביום גשם, כשהדרכים מלאות בוץ למקום מסוים ותתקע עם העגלה, מה תעשה?" ענה לו התלמיד "אני אלך לכפר ואביא סוס נוסף שיעזור לי לחלץ את עגלתי". "לא, אין עוד סוס, מה תעשה?" אמר העגלון: "אני אחפש אנשים שיעזרו לי". "אין אנשים שיעזרו לך, מה תעשה?" "אני אחפש קרשים ואשים אותם מתחת לעגלה". "אין קרשים, מה תעשה?" וכך על כל הצעה אמר לו הבוחן "אין, אין". התעצבן התלמיד ושאל "אמור לי, מה אתה היית עושה?" ענה לו הבוחן: "אני לא הייתי נכנס בכלל למצב כזה, בעל עגלה טוב לא נכנס למקום שאי אפשר לצאת ממנו".

בדור הקודם עיקר הויכוחים הרעיוניים היו פילוסופים, ומשום כך היה אפשר להלחם בתאוות שונות באופן זה. היום עיקר היצר נובע מתאוות, ולכן אי אפשר להלחם עם תאוות בפילוסופיה, אלא בעיקר בעזרת גדרים.³¹⁷

מגד יוסף

בירושלמי (סנהדרין) תנא רבי הושעיא, יו"ד שניטל מאמנו שרה עלה ונשתחא לפני הקב"ה ואמר, רבון העולמים עקרתני מן הצדקת הזאת, אמר לו הקב"ה חייך שאני נותנך בשם זכר ובראש תיבה, הודא הוא דכתיב ויקרא משה להושע בן נון יהושע ע"כ. בביאור הדברים נראה, דאותו יו"ד שניטל משרה וניתן ליהושע הוא הכח לעמוד מול הזרם. דהנה למדנו (ברכות יג) שרי הוא שרה

בתחלה נעשית שרי לאומתה ולבסוף נעשית שרה לכל העולם ע"כ. הרי שהיו"ד בשרי הוא לאומתה בלבד בעוד שכל העולם עדיין נגדה, היא עובדת ה' יחד עם בני ביתה בעוד שכל העולם כולו עובד עבודה זרה, והיו"ד הוא שמורה על הכח לעמוד כנגד העולם ולא ליסחף בזרם. כח זה ביקש משה להעביר להושע, שלא יסחף אחר הזרם של המרגלים ולא יושפע מכל שאר הנשיאים.

מנחם ציון קסב 35

בב"ר (מז, א) איתא: "יוד שנטל הקב"ה משרי היה טס ופורה לפני כסאו של הקב"ה, אמר לפניו רבש"ע בשביל שאני קטנה שבאותיות הוצאתני משרה הצדקת, א"ל הקב"ה לשעבר היית בשמה של נקבה ובסופו של אותיות, עכשיו אני נותנך בשמו של זכר ובראשן של אותיות, שנאמר ויקרא משה להושע בן נון יהושע. שרה הפגינה עוז רות, אומץ לב והתחלטה נחושה, שיש להבדל מחברים רעים, והיא האיצה באברהם: גרש את האמה הזאת ואת בנה כי לא יירש בן האמה הזאת עם בני עם יצחק" (בראשית כא). היא לימדה לקח לדורות שאין להמנע מנתוח מכאיב אם יש בו צורך, פשרות עם אנשים שטרו מן הדרך הישרה קשורות בסכנה גדולה, ועליה נאמר (משלי לא), דרשה צמר ופשמים" והדרש בתנחומא (חיי שרה ד): "זו שרה שאמרה לאברהם גרש את האמה הזאת ואת בנה", כלומר, שרה דרשה כי התחברות עם חוטאים ומעותים את הדרך

הישרה, היא בבחינת שעטנו שהתורה אוסרת עלינו, והיוד של שרה הורה ליהושע שאל היז להתחבר עם עפת המרגלים. עו"ל, כי שרה אמנו הפגינה חיבה עצומה ורצון תקיף מבלי כל פשרה לזכות הבלעדית של בנה יצחק לרשת את הארץ, עד כדי כך, שדרשה מאברהם דרישה הגובלת לכאורה עם אכזריות, גרש את האמה הזאת ואת בנה כי לא יירש בן האמה הזאת עם בני עם יצחק". וה' אמר אל אברהם, אשר לכתחילה-פקפק למעשה גועז שכוה, כדכתיב, "וירע הדבר מאד בעיני אברהם על אודת בנך, ויאמר אלקים אל אברהם, אל ירע בעיניך על הגער ועל אמתך, כל אשר תאמר אליך שרה שמע בקלה כי ביצחק יקרא לך ורע". הזכות לירושת הארץ שייכת רק ליצחק, ואין לבנוך ישמעאל רשות לקפח את זכותו בארץ אף במשהו, לכן עתה הוסיף משה לתלמידו הושע את האות יוד של שרה ואמר אליו, אות יוד זאת שאני מצמיד אל אות ה' שבראש שמך, המהות בידך את שם יי,ה, יושיעך מעצת מרגלים, וכשרה בשעתה תתאור בחיבה עצומה ובהחלטה תקיפה נגד כל ויתור וכל פשרה לזכות הבלעדית של עם ישראל על ארץ ישראל. רווחה האיתנה של שרה תלויה אותך הפעם להנצל מעצם מרגלים, ולהתחוק במשימה שתועמם עליך בעתיד לרשת את הארץ השלמה ולהאחו בה אחוות עולם לכל בני ישראל.

The connection between Joshua and Sarah was hardly incidental. I would like to homiletically suggest that it would not have been possible for Joshua to transfer Eretz Yisrael to the Jewish people without his first having internalized certain hashkafos, outlooks and values, of our matriarch Sarah.

In fact, these were hashkafos specific to Sarah but not to Abraham. What I refer to is Sarah's unequivocal and clear belief that Eretz Yisrael is ours ... and that no other individual or nation has any portion in it whatsoever.

Sarah demanded (Bereishis 21:10): *Cast out that servant-woman and her son, for the son of that servant shall not share in the inheritance with my son, Isaac.*

She was saying that neither Ishmael nor his descendants have any portion whatsoever in Eretz Yisrael. Nothing. Not a single dumam from one border to the other.

Joshua, who was chosen by Hashem to lead the Jewish people to conquer Eretz Yisrael, received part of his name from Sarah precisely so that he not forget her plea to Abraham: that Ishmael be expelled and not receive any inheritance in the land.

The Torah continues and says that Hashem judged Sarah to be correct. Abraham was told: *All that Sarah tells you, listen to her.*

Just as it was then, so must it be today: Let us be determined to have full faith, just like Sarah, that Eretz Yisrael in its absolute entirety is ours. And ours alone. The descendants of Ishmael have no right to any part of it.

36

על הכתוב להלן (במדבר כז), ותקרבה בנות צלפחד וגו' תנה לנו אחוה בתוך אחי אבינו, נאמר במדרש (כא, י): "אותו הדור היו הנשים גודרות מה שאנשים פורצים וכו', וכן במרגלים שהוציאו דבה דכתיב, וישבו וילינו עליו את כל העדה להוציא דבה על הארץ, ועליהם נגזרה גזירה, שאפילו לא נוכל לעלות אל העם כי חוק הוא ממנו אבל הנשים לא היו עמחם בעצה, שכתוב למעלה מן הפרשה — פרושת בנות צלפחד — כי אמר ה' להם מות ימתו במדבר ולא נותר מהם איש כי אם כלב בן יפנה ויהושע בן נון, איש ולא אשה, על מה שלא רצו ליכנס לארץ, אבל הנשים קרבו לבקש נחלה בארץ. לכך נכתבה פרשה זו — של בנות צלפחד — סמוך למיתת דור המדבר שמשם פרצו האנשים וגדרו הנשים". סביר לומר כי אהבה עמוקה זאת של הנשים אל הארץ, וזיתת להן מורשה משרה תחוללתן, תמונת שרה עמדה תמיד נגד עיניהן, וזרבה אותן לא לזון מאומה מן הדרך אשר היא סללה להן.

37 Riegler Lev-R. Nissel.

The Female Role

Let us go back to fundamentals and analyze the male-female relationship and their respective roles. Chazal teach us that if we study the first time a word or concept appears in the Torah, we can understand the intrinsic nature of that word or concept.²¹ So if we study in detail the first time that "male" and "female" appear in the Torah, we should be able to gain insight into the essential nature of their respective roles.

Our minds rush to the story of Adam and Chava. Chazal, however, tell us otherwise. There is a deeper dimension to the concept of male and female. In fact, the male-female relationship goes back much earlier than the creation of Adam and Chava. Something so incredibly important finds itself woven into the fabric of the beginning of all beginnings. Male and female are part of the moment of creation: "In the beginning God created shamayim (heaven) and aretz (earth)."²²

In the beginning God created the male force and the female force.²³ The male force is the role of *shamayim*. It has an effect on the earth by sending down rain. The female force is the role of *aretz*. It receives the rain, absorbing it into itself, thus nurturing and nourishing the seeds that have been planted in it. After a hidden, internal process has been completed, from inside of itself it produces life.

The *shamayim-aretz* relationship mirrors the male-female relationship on many levels. It has a clear parallel to the biological creation of life. On a more complex and subtle level, it parallels

the male-female partnership in creating spiritual goodness in the world in its most potent form.

In a pristine world, a man alone is unable to create spiritual goodness that will last. Just as rain without the earth to absorb it is wasted, so a man's efforts can go to waste, or even worse be perverted and distorted. The female is the *adamah* that absorbs the rain, providing a *bayis* (home) for his *hashpa'ah*, ensuring that it is sustainable in its pure form. She removes any impurities or distortions. She ensures that his spiritual creation has true life.

This concept can be understood by looking at the ultimate role models of the male-female relationship: the *Avos* and *Imahos*.

40 Each one of the *Avos* devoted his life to perfecting a particular spiritual characteristic. For example, Avraham Avinu was totally focused on *chesed* (benevolence). His tent was open to guests on all four sides, indicative of his choice to keep nothing for himself, to be an absolute giver. On the mystical level, *chesed* is a spiritual characteristic that originates in the Higher Worlds. Unconditional benevolence has no natural place in the lowly physical world. Avraham Avinu's extraordinary achievement was to bring true *chesed* down into this world. Avraham is thus the "av of *chesed*," the father of unconditional benevolence. This means that the true acts of *chesed* that you and I do, free of any selfish motives, are only possible because Avraham made *chesed* accessible in the physical world.

* The problem with Avraham Avinu's *chesed* is that it is open to distortion. Kindness can have the outer trappings of benevolence while, in fact, the giver may be propelled by selfish motives. The Torah brings out this idea by calling certain immoral acts "*chesed*."²⁴ Superficially, forbidden relationships involve two consenting adults "being kind" to each other. The motive,

however, is not to give but rather to take. These acts are a distortion of true *chesed*.

Chazal tell us that the person who embodied distorted *chesed* was Yishmael, the son of Avraham Avinu. He inherited his father's hospitality and kindness on a superficial level, but his motives were immoral.²⁵

41 Sarah Imeinu understood that her holy mission was to be the *bayis* of Avraham's *chesed*. She had to ensure that it would be passed on to future generations in its pure form. She had the clarity of vision to see Yishmael as a threat to the purity of Avraham's *chesed*, and the courage to remove him from Avraham's house. With this difficult act Sarah ensured that Avraham's spiritual creation would flourish and have continuity. Sarah became the *adamah* for the seed that Avraham had planted in this world.

ד"א לכך פרט אנשים, לפי שארז"ל (ילקוט שפנחס חשע.כז) האנשים היו שונאים את הארץ ואמרו נתנה ראש ונשובה מצרימה (כמדבר ד.ד.) והנשים היו מחבבות הארץ ואמרו תנה לנו אחזה (שם כ.ד.) וע"כ אמר הקב"ה לפי דעתי שאני רואה בעמדי היה יותר טוב לשלוח נשים המחבבות את הארץ כי לא יספרו כגנותה, אבל לך לדעתך שאתה סבור ששורים המה ואתה סבור שהארץ חביבה עליהם תשלח אנשים ויהי שלח לך לדעתך אנשים, אבל לדעתי היה יותר טוב לשלוח נשים כאמור.

42 The *shamayim-aretz* dimension in the male-female relationship can also be seen in the Hebrew words for father and mother. A father is called an *av*, which shares the same root as the word *avah*, meaning "inspired desire." It implies a burst of unbridled energy, like rain from *shamayim*, which needs to be seized and directed if it is to be sustained. A mother is called an *eim*, which shares the same root as *im*, meaning "if."²⁶ It implies caution, as if to implore, "Not so fast! Let's give this released power an earthly home where it can be transformed into something sturdy and lasting."

A woman is created in the role of *adamah*. On a deeper level, *adamah* defines her very nature; the word "*adamah*" is the feminine form of "*adam*," meaning "man."²⁷ *Adamah* defines both her inner nature and the essence of her mission in this world.

* It is interesting to note that women have a special love for the land of Israel. For example, the women who left Egypt re-

fused to partake in the slander of Eretz Yisrael in the sin of the spies. Chazal comment, "Because they cherished the land."²⁸ The special connection between women and the land of Israel reflects their essence as *adamah*. They instinctively understand the inherent sanctity contained in the holy earth of Eretz Yisrael.²⁹

43 We can now understand the natural affinity that women have for prayer. Let us remind ourselves how we described the opening scene of Adam HaRishon's existence. Adam, who at the moment of creation was both male and female in one body,³² is made from *adamah*. He understands that he must justify his existence by bringing out the potential of the *adamah*, both the *adamah* from which he was created and the *adamah* of the world he was placed in. He recognizes that he is created deficient for this purpose. Instinctively, he looks heavenward and prays. The moment of prayer is the moment he understands that while he must bring out the potential of the *adamah*, he is totally dependent on the *hashpa'ah* (influence) of *shamayim*.

✓ Let us also remind ourselves how we described the natural role of a woman. A woman is parallel to *adamah*, a nurturing and nourishing home for the *hashpa'ah* of *shamayim*, which facilitates the creation of life. She, too, is created deficient for her purpose and is dependent on the *hashpa'ah* of a man to bring out her potential.

➔ What happens when we combine the two concepts? We see that the role of the *adamah* from its very conception is contingent on prayer. Since the essence of a woman is *adamah*, her role, too, is dependent on prayer.

Chazal take this idea one stage further. They tell us that a woman is not only dependent on prayer, but on a mystical level, these concepts fuse into a whole: women, *adamah*, and *tefillah* are by nature one. At the deepest level, women daven naturally because *tefillah* is their essence.³³